

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

У статті на основі чинного законодавства та поглядів вчених на проблематику в галузі адміністративного права досліджено адміністративно-правову охорону здоров'я. Автор акцентує увагу на численних проблемах у даній сфері, на незадовільному функціонуванні системи охорони здоров'я населення загалом і публічному адмініструванні цієї сфери зокрема.

Ключові слова: публічна адміністрація, здорова нація, адміністративно-правова охорона, законодавство, цінність, ресурс, норма права, фізичний стан, форми адміністративно-правової охорони, здоров'я, спорт.

В статье на основе действующего законодательства и взглядов ученых на проблематику в области административного права исследованы положения административно-правовой охраны здоровья. Автор акцентирует внимание на многочисленных проблемах в данной сфере, на неудовлетворительном функционировании системы охраны здоровья населения в целом и публичном администрировании этой сферы в частности.

Ключевые слова: публичная администрация, здоровая нация, административно-правовая охрана, законодательство, ценность, ресурс, норма права, физическое состояние, формы административно-правовой охраны, здоровье, спорт.

In this article on the basis of current legislation and opinions of the scientists on this issue has explored aspects relations administrative and legal protection health Author pays attentions on many different problems in this sphere On the unsatisfactory functioning of the public health protection system in general and public administration of this sphere in particular

Key words: public administration, healthy nation, administrative and legal protection, legislation, value, resource, rule of law, physical condition, forms of administrative and legal protection, health, sports.

Вступ. Багато видатних вчених, філософів, мислителів у різні часи, починаючи від давніх-давен, задумувалися над тим, що ж все-таки є здоров'я. Однозначного, повного визначення так і немає до наших часів. У науковій статті ми намагатимемося розкрити деякі аспекти цього багатогранного і складного поняття та звернемо увагу на проблематику адміністративно-правової охорони здоров'я в сучасній Україні.

Через низьку тривалість життя, стрімке поширення СНІДу, туберкульозу й інших важких хвороб, зниження рівня народжуваності, високого рівня смертності проблематика адміністративно-правової охорони здоров'я в Україні здається особливо актуальною.

На підтвердження нагальності нашої тематики варто навести сумні статистичні дані: середня тривалість життя людини в Україні у 2013 р. становила 66 років для чоловіків, для жінок – 76. Це повторює статистичні дані Української Радянської Соціалістичної Республіки за 1975 р., що є значно нижчим показником, ніж у країнах-учасниках Європейського Союзу (далі – ЄС). Головною причиною такого стану є незадовільне функціонування системи охорони здоров'я населення, зокрема й публічного адміністрування цієї сфери [1, с. 6]. Водночас стрімкі процеси глобалізації та глокалізації, що привертають увагу до проблем формування, зберігання і використання життєвих, енергетичних, психічних та інтелектуальних ресурсів людства, зваблення суспільства споживацькою ідеологією, екологічні та соціальні негаразди, ринок ГМО-продукції призводять до різкого погіршення стану здоров'я пересічної людини, яка не може дозволити собі

харчування продуктами з «Еко-лавки», відвідування престижних фітнес-клубів, відпочинок на елітних курортах тощо. До цього потрібно додати цілу низку екологічних проблем, що загрожують здоров'ю населення Землі та навіть самому існуванню планетарної спільноти. Усі ці аргументи обґрунтовують тезу про те, що здоров'я людини – це не лише особиста, а й суспільна цінність [2, с. 92–93].

Для українських реалій проблематика здоров'я суспільства та громадян особливо актуальна, адже екологічний фон у нашій державі надзвичайно несприятливий, що актуалізує усвідомлення необхідності та важливості культивування як медичних, так і соціальних технологій формування, збереження, реабілітації та збагачення здоров'я як окремої людини, так і всього суспільства [2, с. 93].

На жаль, з наявністю численних проблем у цій сфері та незадовільним функціонуванням системи охорони здоров'я населення погоджуються всі та стикався майже кожний. Усі констатують необхідність їх вирішення, проте до даної проблематики варто підходити комплексно, разом із появою високваліфікованих кадрів у цій сфері, викоріненню корупції тощо.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі чинного законодавства та думок учених щодо зазначеної проблематики визначити певні особливості адміністративно-правової охорони здоров'я.

Результати дослідження. Певні теоретичні та практичні проблеми, а також перспективи розвитку адміністративно-правової охорони здоров'я були досліджені в працях таких вчених: Н. Андрішиної, Т. Бахтеєвої, З. Гладуна, Т. Грузева, М. Золотарьової, С. Козуліної, Н. Кризиної, В. Курінного, В. Лехан, В. Маринець, О. Міщенко, М. Мниха, П. Лівака, З. Надюка, С. Петкова, М. Пономаренко, Я. Радиша, Л. Руснак, І. Сенюти, З. Скалецької, В. Стеценко, В. Чернадчука й інших.

Варто вказати також на те, що ці вчені розкрили лише окремі аспекти адміністративно-правової охорони здоров'я, вони досліджували інші, більш широкі або суміжні суспільні відносини, і, на превеликий жаль, у цій сфері суспільних відносин (адміністративно-правової охорони здоров'я – О. С) існує ціла низка невирішених проблем.

Аристотель визначав здоров'я людини як щастя. Найбільше щастя полягає в мудрості. Людське щастя розкривається в розсудливості та цнотливості. Насолода людини – у діяльності, а фізичний стан, в якому ми не відчуваємо болю, який не заважає виконувати функції нашого щоденного життя: брати участь у керівництві, митися, пити й їсти, робити все, що ми хочемо [2, с. 16; 3, с. 128].

Великий мислитель Г. Гегель зазначав, що здоров'я – це «пропорційність організму між його наявним буттям. Воно полягає в рівномірному відношенні органічного та неорганічного, коли для організму немає нічого неорганічного, чого він не спроможний був би подолати» [2, с. 16; 3, с. 129].

На слухний погляд З. Гладуна, охорона здоров'я відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні життєдіяльності будь-якого суспільства [4, с. 57].

Характер і зміст охорони здоров'я на різних етапах суспільного розвитку визначався такими істотними чинниками, як спосіб виробництва, ступінь розвитку продуктивних сил, розвиток науки і техніки взагалі та медичної науки зокрема. Значення охорони здоров'я в сучасному суспільстві набуває особливої ваги з таких причин: політичної, економічної, соціально-демографічної, індустріально-технологічної [4, с. 57].

У своїх працях З. Гладун визначає систему охорони здоров'я як складний соціальний феномен, який можна розглядати як визначальний чинник рівня людського розвитку суспільства та його прогресу, соціальної політики держави та її національної безпеки. Водночас ефективна діяльність системи охорони громадського здоров'я забезпечує як певний рівень здоров'я населення, так і збереження генофонду нації, норми екологічного співіснування в навколишньому середовищі, що загалом сприяє конкурентоспроможності й економічній оптимізації суспільства [4, с. 57].

Відповідно до визнання здоров'я найбільшою соціальною цінністю, у сучасних розвинених країнах діють різноманітні моделі системи охорони здоров'я, за стан якої несе відповідальність держава, яка здійснює загальне керівництво нею. Така державна політика повинна забезпечувати рівні можливості всім членам суспільства щодо доступу до отримання послуг з охорони здоров'я та медичної допомоги. І тільки в деяких країнах, зокрема в Сполучених Штатах Америки (далі – США), значну роль в охороні здоров'я відіграють приватні медичні заклади та медичні працівники приватної практики, що надають допомогу в межах добровільного медичного стра-

хування. Це призводить до того, що тільки 60% населення держава забезпечує необхідною медичною допомогою, а майже 40% не мають доступу до медичного обслуговування [4, с. 57–58].

Державна політика у сфері охорони здоров'я включає політичні, організаційні, економічні, правові та суто медичні заходи [4, с. 57–58].

Охорона здоров'я народу є найважливішим завданням держави, одним із напрямів, що визначають його соціальну політику. Сьогодні немає жодної країни, де б ця проблема не була гострою. Навіть у найблагополучніших, економічно стійких державах змушені вирішувати безліч питань, пов'язаних з оптимізацією медичної допомоги населенню [5, с. 57–58].

Також З. Гладун зазначає, що реформування відносин у сфері охорони здоров'я неможливе без використання адміністративно-правових засобів регулювання. Перспективним є дослідження методів адміністративно-правового регулювання відносин в цій сфері, а саме – поєднання імперативного й елементів диспозитивного методів і формування на цій основі універсального методу адміністративного права, що поєднує риси як першого, так і другого [6, с. 109].

На підтримку поглядів З. Гладуна Н. Зінченко досить слушно зазначає, що, поставивши за мету формування й удосконалення здоров'я людини, суспільство (якщо воно прогресивне або позиціонує себе як таке) повинно забезпечити єдність медичного та соціального чинників цього процесу. Процес формування, збереження, реабілітації, збагачення здоров'я людини має здійснюватися і на основі генотипної інформації, і на основі соціальної інформації, завдяки чому стане можливим використання прогресивних технологій, що забезпечують сталий розвиток людського організму [2, с. 93].

Подальше вдосконалення медичного забезпечення населення України в нових соціально-економічних умовах нерозривно пов'язане з необхідністю створення принципово нового, адаптованого до сьогодення нормативно-правового забезпечення галузі охорони здоров'я та підвищення дієвості державної політики в галузі охорони здоров'я [5, с. 26].

Л. Руснак зауважує, що право на охорону здоров'я є об'єктом значної кількості законодавчих і нормативних актів не лише вітчизняного, але й міжнародного та європейського рівня, що підтверджує значущість ролі соціальної функції держави у сфері охорони здоров'я і визнання всіма державами світу інтересу громадян до збереження та зміцнення свого здоров'я. З огляду на необхідність удосконалення законодавства України в перспективі, з метою приведення його до норм міжнародних правових стандартів якраз і потрібно прагнути переходу від публічного до змішаного типу системи охорони здоров'я, що спонукає до порушення актуального питання про види та регулювання механізмів її фінансування, але це питання є предметом окремого дослідження [1, с. 60–61].

Сьогодні система охорони здоров'я в Україні нагально потребує послідовних і глибоких інституціональних і структурних перетворень, спрямованих на поліпшення здоров'я населення та задоволення його справедливих потреб у медичній допомозі. Провідними напрямками перетворень у системі охорони здоров'я України визначені: 1) підвищення ефективності функціонування системи охорони здоров'я; 2) підвищення якості медичного обслуговування; 3) підвищення доступності ліків; 4) запровадження соціального медичного страхування; 5) запровадження професійного менеджменту; 6) моніторинг і аналіз здоров'я, доступності й ефективності медичної допомоги [6].

Спосіб фінансування охорони здоров'я є однією із ключових детермінант здоров'я і добробуту населення. Одним із головних завдань систем охорони здоров'я на сучасному етапі розвитку є забезпечення мобілізації ресурсів таким чином, щоб гарантувати населенню справедливий доступ до основних медичних послуг і втручань [6].

Висновки. Адміністративно-правова охорона здоров'я в Україні потребує комплексного підходу, змін у суспільстві щодо цього важливого напрямку, від якого залежить майбутнє нашої нації, потребує рішучих кроків із боку влади щодо всієї системи медичного забезпечення, реформування процесу надання медичних послуг, проведення так званої медичної реформи, про яку вже так давно говорять, введення страхової медицини, зміни законодавства в зазначеній сфері тощо.

Список використаних джерел:

1. Руснак Л. Адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Л. Руснак ; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». – Київ, 2016. – 207 с.

2. Зінченко Н. Здоров'я людини як медико-соціальна проблема / Н. Зінченко // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-правові засади формування сучасного медичного права в Україні», м. Полтава, 27 листопада 2015 р. – Полтава, 2015. – Т. 1. – С. 92–93.
3. Красицкая Л. Историко-правовой аспект регулирования медицинской деятельности / Л. Красицкая // Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности : материалы 1-й Всероссийской научно-практ. конф., Москва, 16 мая 2003 г. – М., 2003. – С. 127–130.
4. Гладун З. Державна політика охорони здоров'я в Україні : адміністративно-правові проблеми формування і реалізації : монографія / З. Гладун. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 460 с.
5. Ляхова Н. Державна політика щодо реалізації права громадян на медичну допомогу в Україні / Н. Ляхова, І. Голованова, І. Белікова // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-правові засади формування сучасного медичного права в Україні», м. Полтава, 27 листопада 2015 р. – Полтава, 2015. – Т. 1. – С. 24–26.
6. Гладун З. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я за законодавством України / З. Гладун // Вісник Національної академії правових наук України. – 2014. – № 1(76). – С. 103–111.
7. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я : Український вимір / В. Лехан, Г. Слабкий, М. Шевченко. – К. : Український ін-т страт. досліджень МОЗ, 2009. – 34 с.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 15 травня 2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 4. – С. 19.

УДК 342.951:339.543 (477)

ІВАНОВ С.В.

МАТЕРІАЛЬНО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті на підставі позицій учених досліджено розуміння сутності матеріально-фінансового забезпечення реалізації державної митної політики. Виокремлено та розкрито напрями, які будуть сприяти покращенню матеріально-фінансового розвитку органів митного спрямування Державної фіскальної служби щодо реалізації державної митної політики. Автором надане власне визначення категорії «матеріально-фінансове забезпечення реалізації державної митної політики».

Ключові слова: митна політика, митна справа, матеріальне забезпечення, фінансове забезпечення, матеріально-технічне забезпечення, захист митних інтересів.

В статье на основании позиций учёных исследовано понимание сущности материально-финансового обеспечения реализации государственной таможенной политики. Выделены и раскрыты направления, которые будут способствовать улучшению материально-финансового развития таможенных органов Государственной финансовой службы по реализации государственной таможенной политики. Автором предложено собственное определение категории «материально-финансовое обеспечение реализации государственной таможенной политики».

Ключевые слова: таможенная политика, таможенное дело, материальное обеспечение, финансовое обеспечение, материально-техническое обеспечение, защита таможенных интересов.